

A Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága a dr. Kazai Viktor ügyvéd által képviselt felperesnek a dr. Szűcs László ügyvéd által képviselt alperes ellen munkaviszony megszüntetés jogellenességének megállapítása iránt a Székesfehérvári Munkaügyi Bíróságnál 1.M.600/2006. szám alatt megindított és másodfokon a Fejér Megyei Bíróság Mf.22.056/2007/4. számú részítéletével jogerősen befejezett perében az említett másodfokú határozat ellen az alperes által benyújtott felülvizsgálati kérelem folytán - tárgyaláson kívül - meghozta a következő

í t é l e t e t :

A Legfelsőbb Bíróság a Fejér Megyei Bíróság Mf.22.056/2007/4. számú részítéletének felülvizsgálati kérelemmel támadott részét hatályon kívül helyezi, e körben a Székesfehérvári Munkaügyi Bíróság 1.M.600/2006/7. számú ítéletét helybenhagyja.

A munkaügyi bíróságot a 3.660.258 (hárommillió-hatszázhatvanezer-kettőszázötvennyolc) forint iránti követelés tárgyában új eljárásra és új határozat hozatalára utasítja.

A Legfelsőbb Bíróság az alperes másodfokú és felülvizsgálati eljárásban felmerült együttes költségét 50.000 (ötvenezer) forintban állapítja meg, melynek viseléséről az új határozatot hozó bíróság dönt.

A felmerült felülvizsgálati eljárási részilleték az államot terheli.

I n d o k o l á s :

A felperes a keresetében annak megállapítását kérte, hogy nem megbízási, hanem munkaszerződés alapján látta el feladatát az alperesnél, és amely szerződés felmondása jogellenes munkáltatói felmondás. Felperes követelése 2003. január 1-től 2004. február 28-ig elmaradt munkabér, végkielégítés, és tíz havi átlagkereset megfizetésére irányult perköltsége viselése mellett.

Az elsőfokú bíróság által megállapított tényállás szerint a felperes az alperes jogelődjénél a C. B. R-nél 1992. március 1-jétől határozatlan idejű munkaszerződéssel, biztosításszervező munkakörben dolgozott, majd 1997. április 1-jétől ideiglenes megbízást kapott a b. F. M. I.-nek vezetésére. 1998. november 30-án a peres felek a munkaviszonyt módosították, az alperes megyei igazgató munkakörbe helyezte felperest, továbbá a szerződés 5. pontjában az alperes rögzítette, hogy megfelelés esetén 1999. június 1-jétől kezdődően - későbbiekben meghatározottak szerint - vállalkozói jogviszonyban látja el a felperes a megyei igazgatói feladatát.

A felperes 1995. április 11-én a feleségével betéti társaságot alapított, melyet utóbb G. és T. B. T. és Sz. B. T.-vé alakított. Az alperes mint megbízó és fenti betéti társaság mint megbízott

1999. június 1-jével megbízási szerződést kötött, mely szerint a megbízó megbízta a bt-t, hogy közvetlenül és közvetetten (vállalkozó körzeti igazgatón keresztül) irányított üzleti csoportjaival együtt kizárólag az alperes részére biztosításközvetítői és állománygondozási tevékenységet folytasson, és ezt a tevékenységet irányítsa.

Az alperes 2004. február 24-i intézkedésével a fenti megbízási szerződést 2004. március 29-i hatállyal „rendes felmondással” megszüntette, egyidejűleg a felperest 2004. március 1-jei hatállyal a F. m. igazgatói tisztségének ellátása alól felmentette. Intézkedése indokát az alperes a F. M. I. átszervezésével jelölte meg. Döntése ellen alperes jogorvoslatot engedett akként, hogy a levél kézhezvételétől számított 30 napon belül a megbízott a hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bírósághoz fordulhatott.

A felperesnek a Székesfehérvári Munkaügyi Bíróságnál előterjesztett keresete tárgyában a munkaügyi bíróság hatáskörének hiányát állapította meg, és 1.M.196/2004/14. számú határozatával azt a Pesti Központi Kerületi Bírósághoz áttette. A felperes fellebbezése folytán eljáró Fejér Megyei Bíróság Mf.22.030/2006/2. számú végzésével az elsőfokú bíróság végzését hatályon kívül helyezte és az elsőfokú bíróságot új eljárásra és újabb határozat hozatalára utasította. A megismételt eljárásban a Székesfehérvári Munkaügyi Bíróság 1.M.600/2006/7. számú ítéletével a felperes keresetét elutasította. A munkaügyi bíróság álláspontja szerint a peres felek akarata egyértelműen arra irányult, hogy polgári jogviszony keretében a felperes gazdasági társasága lássa el a feladatot. Felperes nyilatkozata szerint a cége állt kapcsolatban az alperessel, és nem ő maga. A felperes és a betéti társaság között munkaszerződés jött létre, mely szerint a felperes mint biztosításszervező, főmunkaidőben, heti 40 órás munkarendben látta el feladatát a mindenkori minimálbér mellett. A bt. az alperes részére öt éven át számlákat bocsátott ki, mely alapján a kifizetések jogcíme jutalék volt, amely nem fix összeg volt, és amely a felperes munkatársainak havi termelése után és annak alapján került meghatározásra.

Az elsőfokú bíróság álláspontja szerint a felek akarata jelen jogviszonyban egyértelműen megbízási szerződés létrehozására irányult, így a felperes keresetét elutasította utalva arra, hogy a másodfokú bíróság korábbi hatályon kívül helyező végzésében kifejtette, hogy „ebben az esetben az ügynek a Pp. 129. §-a szerinti áttétele bármi nemű polgárjogi igény hiányában teljességgel céltalan és értelmetlen volna, hiszen a polgári bíróságnak nem volna miről döntenie”.

A felperes fellebbezése folytán eljáró Fejér Megyei Bíróság Mf.22.056/2007/4. számú részítéletével az elsőfokú ítéletet részben

megváltoztatta, és megállapította, hogy a felek között 1999. június 1-jén létrejött megbízási szerződés alapján ténylegesen munkajogviszony jött létre. Ezt meghaladó részében az elsőfokú ítéletet hatályon kívül helyezte, és e körben - az alperes felmondása jogellenességének és a felperes munkabér igényének tárgyában - az elsőfokú bíróságot az eljárás folytatására utasította.

A másodfokú bíróság álláspontja szerint az alperes és a betéti társaság között létrejött megbízási szerződés érvénytelen, mert törvénybe ütköző. A felperes a perbeli időszakban nem volt megbízási szerződéssel alkalmazható biztosítási ügynök, sem biztosítási alkusz, mert nem az ezekre jellemző tevékenységet végezte. A felperes esetében nem kizárt, hogy önálló biztosítási szerződéseket kössön, de tényleges működésére nem ez volt a jellemző, mert az alperes a megyei igazgatótól azt várta, hogy az alperes közvetlenül és közvetetten irányított üzleti csoportja biztosításközvetítői és állománygondozási tevékenységét szervezze és felügyelje, vagyis operatív módon irányítsa.

A másodfokú bíróság érvelése szerint a megmaradt csekély számú alkalmazott a felperes utasítása szerint, ellenőrzése alatt dolgozott, azt pedig csak akkor tehetette, ha a felperes beépült a munkaszervezetbe, mely alá-, fölérendeltséggel jellemezhető. Felperesnek, aki nem volt biztosítási ügynök illetve alkusz, a foglalkoztatási jogviszony formájának meghatározásában nem volt tetszőleges választási lehetősége. Munkavégzése feltételeiről nem maga, nem a saját költségére gondoskodott, hanem az alperes által fenntartott irodában és az általa rendelkezésre bocsátott eszközökkel szabott munkaidőben, és szigorúan személyes munkavégzési kötelezettség mellett dolgozott.

A másodfokú bíróság álláspontja szerint a megbízási szerződés színlelt volta miatt is érvénytelen, a felek - a felperes családi cégének közbeiktatásával és formális felhasználásával - csak látszólag kötöttek megbízási szerződést, annak a több éves munkaviszony álcázása volt a célja, annak ellenére, hogy a foglalkoztatásban nem történt változás, abban munkaviszonyra jellemző elemek domináltak.

A megyei bíróság kifejtette, hogy az elmaradt javadalmazások körében a tényállás teljesen feltáratlan, ezért ebben a körben az elsőfokú bíróságot új eljárás lefolytatására utasította.

Alperes felülvizsgálati kérelme a másodfokú bíróság részítéletének „módosítására”, felperes kereseti kérelmének elutasítására és perköltségben való marasztalására irányult.

Alperes érvelése szerint jogszabálysértő a másodfokú határozat, amely olyan szerződés semmisségét állapította meg, amely esetében a jogszabály lehetővé tette megbízási jogviszony létrehozását. Az adott esetben a megbízási szerződés az alperes és a G. és T. B. között jött létre, melyet a korábbi munkaviszony léte nem zárt ki. A felperes és az alperes akarata a megbízási szerződés megkötésekor és a jogviszony fennállása alatt nem irányult munkaviszony létesítésére. A felperes tisztában volt azzal, hogy a perbeli megbízási szerződés nem keletkeztet munkajogviszonyt, azonban a munkavállalói státusz fenntartása érdekében a saját tulajdonában álló társaság alkalmazásában állt. Annak ténye, hogy a G. és T. B. meghatározott szervezési, felügyeleti feladatokat is ellátott a F. M. I.-hoz besorolt ügynökök körében, az ügynökség rendeltetésszerű működtetésének szükségszerű velejárója volt. Az alperes a felülvizsgálati kérelmében kiemelte, hogy a b. évek óta számlát bocsátott ki, tartalmi elemeivel kapcsolatban a gazdasági társaság észrevételt nem tett.

Az alperes kifogásolta, hogy a jogerős határozat felperes utalványozási jogának tényét, a munkaszervezet feletti utasítási jog gyakorlását kizárólag a felperes nyilatkozata alapján fogadta el, továbbá nem bizonyította az sem, hogy felperes biztosításközvetítői tevékenységet nem végzett volna.

A felperes felülvizsgálati ellenkérelmet nem terjesztett elő.

A Legfelsőbb Bíróság a felülvizsgálati kérelmet a Pp. 274. § /1/ bekezdése alapján tárgyaláson kívül bírálta el.

A felülvizsgálati kérelem az alábbiak szerint alapos.

A biztosítókról és a biztosítási tevékenységről szóló 2003. évi LX. tv. 33. § /6/ bekezdése, illetve a korábban hatályban volt 1995. évi XCVI. tv. 37. § /1/ bekezdése alapján a biztosítási ügynök a biztosítóval kötött megbízási szerződés alapján vagy a biztosítóval létesített munkaviszony keretében végzi a biztosításközvetítői tevékenységet. A betéti társaság és az alperes között létrejött megbízási szerződés 1. pontja kifejezetten rögzíti, hogy a betéti társaságon keresztül a felperes biztosításközvetítői és állománygondozási tevékenységet látott el, mely tevékenység a hivatkozott jogszabály alapján mind megbízási, mind munkajogviszony keretében ellátható volt. A jogalkotó a szerződéses szabadság folytán a felekre hagyta annak eldöntését, hogy mely keretek között kívánják a feladat ellátását.

Nem megalapozott a megyei bíróság érvelése, amely szerint az akkor hatályos törvény alapján a biztosítást kötő ügynököknek és alkuszoknak volt lehetőségük arra, hogy foglalkoztatásuk jogi kereteit szabadon megválasszák, felperesnek azonban nem, mert jellemzően nem ilyen tevékenységet végzett. A betéti társaság és az

alperes között létrejött megbízási szerződés kifejezetten rögzítette a biztosításközvetítői és állománygondozási tevékenységet. Kiemelendő, hogy a felperes - az iratok tanúsága szerint - a korábban alapított betéti társaság tevékenységi körét éppen az alperessel kötendő megbízási szerződés ellátása érdekében bővítette ki.

A kifejtettek alapján téves az a másodfokú bíróság által levont következtetés, hogy feleknek nem volt tetszőleges választási lehetősége a foglalkoztatási jogviszony formájának meghatározásában.

A megbízási szerződés mellékleteként létrejött vállalkozó megyei igazgató tevékenységi kör leírása szerint a régió igazgató a megyei igazgató részére közvetlen utasítási és ellenőrzési joggal rendelkezett. Mellette feladatot határozhatott meg, utasítást adhatott a megyei igazgató számára, valamint a tevékenységét ellenőrizhette a vezérigazgatóság erre jogosított tisztségviselője és munkatársa. A régió igazgató közvetlen ellenőrzési joga kiterjedt a megyei igazgatói tevékenység minden egyes területére, melynek részletezésére az egyéni beszámoltatás keretében került sor. A fenti utasítási jogra vonatkozó kikötések nem támasztják alá azt a jogerős határozatban megfogalmazott érvelést, mely szerint a felperes és alperes között munkaviszony jött volna létre. A hivatkozott megállapítással ellentétben a polgári jogviszony jogosultja is rendelkezik utasítási joggal a megbízott részére, és miután a biztosítókat tevékenységük ellátása körében felelősség terheli, szükségszerű, hogy a megbízási jogviszonynak szerves részét képezze a megbízó utasítási és ellenőrzési joga, valamint az a jogos elvárása, hogy a megbízott ezt alkalmazza, ennek megfelelően járjon el.

Annak ténye, hogy a betéti társaság szervezési, felügyeleti feladatokat is ellátott a F. M. I.-hoz besorolt ügynökök körében, az adott ügynökség rendeltetésszerű működésének szükségszerű velejárója volt. A felperes mint a betéti társaság nevében eljáró személy, a hierarchiában a többi alárendelt ügynök fölött állt. Helytálló az a felülvizsgálati érvelés, hogy a jogszabály arról nem rendelkezik, hogy a vezető - e jogkörére tekintettel - nem állhatott volna polgári jogi szerződéses kapcsolatban a megbízó biztosító társasággal.

Megalapozott az az alperesi felülvizsgálati álláspont, mely szerint felperes a saját alapítású betéti társaságával munkaszerződést kötött, és ennek érvénytelenségére senki nem hivatkozott, melynek ténye is azt támasztja alá, hogy felperes tudatában volt annak, hogy a betéti társaság és az alperes között létrejött megbízási szerződés rá vonatkozóan munkaviszonyt nem keletkeztet. Felperes számára a perbeli időszakban a betéti társaság fizetett munkabért

és az alperestől - hangsúlyozottan a bt. és nem személyesen felperes - jutalékban részesült, mely nem havi rendszerességgel az ügynökök munkájának eredményességétől függő összeg volt.

A kifizetés fenti módját a felperes sem a megbízási szerződés megkötésekor, sem a szerződés fennállása alatt nem kifogásolta.

A jogerős döntés nem tulajdonított jelentőséget annak a ténynek, hogy a megbízási szerződésben a betéti társaság nevében aláíró felperes tudomásul vette, hogy bármely okból történő harminc munkanapot meghaladó egybefüggő távolléte esetén köteles volt teljeskörű helyettesítéséről gondoskodni. Nem helytálló az az érvelés, hogy miután erre a gyakorlatban nem került sor, ennek jelentősége elhanyagolható, mivel a munkaviszony jellemzője a személyes munkavégzési kötelezettség, azonban az a körülmény, hogy az alperes a megbízott részére lehetővé tette külső közreműködő teljesítési segéd igénybevételét, egyértelműen a polgári jogi jogviszonyra utaló elem.

Az adott esetben nem perdöntő jelentőségű az a körülmény, hogy felperes a tevékenységét az alperes által biztosított helyiségben és eszközökkel végezte. A bt. és az alperes megállapodása arra vonatkozó alperesi utasítást nem tartalmazott, hogy felperes helyileg hol köteles tevékenységét ellátni, e körben felperesnek választási lehetősége volt.

A fentiekre tekintettel a jogerős ítélet a bizonyítékok helytelen értékelésével jutott arra a következtetésre, hogy a felperes és az alperes között - a betéti társaság és az alperes között létrejött megbízási szerződés alapján - munkaviszony keletkezett, és ebből fakadóan erre a jogviszonyra vonatkozó szabályok alapjára felperes igényeket támaszthat.

A felperes kereseti kérelmében nem kizárólag a munkaviszony megszüntetése jogellenessége folytán őt megillető jogkövetkezmények alkalmazását kérte, hanem kereseti követelése volt a 2003. január 1-jétől 2004. február 28-áig terjedő időre „elmaradt munkabére” is, melyet bruttó 3.660.258 forintban kívánt érvényesíteni. Ezen esetleges alperesi tartozás - akár más jogcímen - felmerülhet abban az esetben is, amennyiben a peres felek között nem munkajogviszony, hanem polgári jogviszony jött létre. Ezen igény elbírálására - hatáskörének és illetékességének vizsgálatát követően - a munkaügyi bíróság jogosult.

A kifejtettek alapján a Legfelsőbb Bíróság a jogerős ítéletnek felülvizsgálati kérelemmel nem támadott részét nem érintette, egyebekben a jogerős részítéletet hatályon kívül helyezte és az elsőfokú bíróságot új eljárás lefolytatására utasította a Pp. 275. § /4/ bekezdése alapján.

A Legfelsőbb Bíróság az alperes felülvizsgálati eljárási költségét megállapította, annak viseléséről az új határozatot hozó bíróság dönt (Pp. 275. § /5/).

A felmerült felülvizsgálati eljárás részilletékét az adott ügyben még irányadó 6/1986. (VI.26.) IM rendelet 14. §-a értelmében az állam viseli.

Budapest, 2009. május 27.

Dr. Tallián Blanka s.k. a tanács elnöke, dr. Mészárosné dr. Szabó Zsuzsanna s.k. előadó bíró, Sztojkoné dr. Hajdu Edit s.k. bíró

A kiadmány hiteléül:

Nné

tisztviselő